

O ŽENĚ ZLOBIVÉ

Tato krátká báseň je ironická „rada“ manželu zlobivé ženy. Svým tónem i formou přímé řeči se blíží *Podkonímu a žákovi* a *Sváru vody s vínem*, s nimiž má společný i nezájem o kritiku společnosti.

- Pakli kto má ženu zlobivú,
ale kup jí sukni novú
a u vetchéj kaž vše dni choditi,
budeť se daleko méně zlobiti.
- 5 Pakliť bude láti druhé,
a ty jí kup třevíce nové,
kažiž vetché dievce dáti,
vždyť již bude méně láti.
- 10 Pakli k ní který hněv máš,
kup jí měšec, nuož i nový pás,
a čímť bude více rotiti,
máš ji vždy dary krotiti,
a čímť bude více láti,
a ty jí máš vždy dar dáti.
- 15 Pakliť jest nemilá proč,
a ty k ní pak vesele kroč,
vždy s ní pěkně nakládaje,
netepa jie ani jí laje.
- 20 Když tě bude chtieti bítí,
nemáš nic pryč ustúpiti;
muožeš jie tiem pokusiti,
smie-liť to pak učiniti.
- 25 Kdyžť dá dvě nebo tři rány,
ještě nehněvaj se na ni,
zdaliť klamajíc to činí,
ještě nedaj jí v tom viny.
- 30 Bude-liť velmi búchati,
tepruv hledaj utiekati,
schovaj se někde uteka
a svú duši v se uvleka;
- 35 budiž tu, ažť ji hněv mine,
potom bude myslí jiné.
Chovaj se pak na večeri,
ať tebe viac neudeří.
- Mluv k ní velmi dobrotivě,
a čině k ní milostivě,
nehněvaje se, ale směje,
rci: „Máš zlé obyčeje;

milá paní, ostaň toho,
40 škodit' tobě i mně mnoho,
ač ty se chceš vždy zlobiti,
hněvajíc se i mě bítí.
Včeras velmi provinila,
že si muže bítí chtěla;
45 s právem by se tiem styděla!“
Dobrotú svú jejie viny
přemóžeš i ty zlé činy.
„Nezlost se tak ani hněvaj,
pokoj sobě i mně daj.
50 Snad se já také rozhněvám,
i bude to škoditi nám;
že budevě zle bydliti,
budú se nám lidé smieti,
nebo že tě musím bítí.
55 Potom se lépe pamatuj,
chceš-li, sama sebe lituj.
Pomni, že jsi mě včera bila,
ty, má paní drahá, milá!
Ját sem tebe nechtěl bítí,
60 ani se tobě brániti,
vše sem to přetrpěl míle,
obrátil to v kratochvíle.
Potom toho nemysl sobě,
bych já se dal bítí tobě;
65 ale já tě kázati mám,
to prikázal hospodin sám.
Již jsi striedu vydržala,
že jsi mě včera kázala;
jižť má strieda má nastati,
70 chci tě do smrti kázati
hněvem, bitím i dobrotú,
chci tě tresktati tú rotú.
Když já se z čeho rozhněvám,
řkúc: „Jižť já dosti jmám,“
75 želej, žes to učinila,
a budeš mi tiem vice milá.
Pakli tě kdy ztepu z čeho,
rciž: „Ráda, milý brachku, všeho
chci se ráda uchovati,
80 tebe na všem poslúchati.

Račiž mi to odpustiti,
 chci se ráda polepšiti!⁶
 Když pak pokornú řeč mluvíš,
 milejší mi býti musíš,
 85 chci se lépe pamatovati
 a chci tě méně hněvati.
 Kdyžť netepu ani se hněvám,
 jedno k tobě dobrotu mievám,
 pomni mne pak nehněvati,
 90 a to uměj zachovati;
 kdyžť já mám milost k tobě,
 nemievaj zlosti v sobě,
 by proti mně chtěla zlostiti,
 o vše se se mnú hněvati.
 95 Chci té řeči dosti mieti.
 Jezukriste, rač nám přieti
 v dobrém stavu pevně státi,
 potom se bohu dostati.“

2 *ale* aspoň – 5 *druhé* po druhé – 7 *kažiž* rozkaž – 11 *rotiti* spílati, hubovati – 15 *paklit*
jest nemilá proč hněvá-li se pro něco – 18 *netepa* nebije – 21 *pokusiti* zkusiti – 22 *smie-li* od-
 váží-li se – 25 *klamajíc* žertujíc, z žertu – 30 *svú duši v se wleka* zataje v sobě dech – 33
chovaj se varuj se, střež se – 39 *ostaň toho* zanech toho – 48 *nezlost se* nezlob se – 52 *budevě*
bydliti (duál) budeme žiti – 65 *kázati* kárati, trestati – 67: již byla na tobě řada – 72 *tú rotú*
 tímto způsobem – 77 *ztepu tě z čeho* zbiji tě pro něco – 79 *uchovati se* vyvarovati se

Poznámky ediční

Nejstarší satiry, t. j. Desatero, satiry o řemeslnících a bajka o lišce a džbánů jsou zapsá-
 ny v t. zv. Hradeckém rukopise (*Hrad*) NUK XXIII G 92, asi ze 70. let 14. století. Vydal je
 paleograficky i v přepise A. Patera, Hradecký rukopis, Památky VIII, 1881 (*Pat*). Poslední
 kritické vydání pořídil J. Hrabák, Staročeské satiry, Památky 3, Praha 1947 (*Hr*), v pře-
 pise též J. Vilikovský, Staročeské satiry, Praha 1942 (*Vil*). Literatura o Hradeckém ru-
 kopise uvedena u Pateru (str. XVIII–XIX) a Hrabáka (str. 7–8). Srov. též J. Hrabák,
 Staročeská satira, Knihovna Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých
 znalostí, sv. 5, Praha 1952.

Naše vydání vychází z paleografického vydání Paterova a kritického Hrabákova. V textó-
 vých poznámkách uvádíme pouze opravy a úpravy vydání *Pat* a *Hr*. Opravy a úpravy rkpu,
 které přejali *Pat* a *Hr* do svého textu nebo zařadili do poznámek, znovu neuvádíme. Va-
 rianty z ostatních rukopisů Desatera má *Pat*. Uvádíme jen ty, kterých používáme pro opra-
 vu textu.

Jotace zachována nebo upravována všude v krátkých i v dlouhých slabikách. Stav
 přehlásky *u* > *i* a změny *ó* > *uo* ponecháváme podle rkpu; upravujeme jen pro rým (na př.
 Desatero v. 59, 60 *tbajú, netbají* upraveno podle v. 61, 62: *odievají, obnažiji*) nebo pro blíz-
 kost slova s různým stavem této změny v samém textu (Desatero v. 104, 105 *boží, buoží*).